

Entrevista a Lluís Miquel Patxinguer i 4Z

“Jo propose tornar a les ‘catacumbes’”

Fa 30 anys que va començar a cantar, però pel camí ha tocat moltes altres tecles, que ara hem recordat. Pensa que els que continuen en la cançó són uns romàntics. I assegura que el pròxim any traurà un nou elapé. Que ja es fa esperar.

Què recordes d'aquell febrer del 1968?

—M'han quedat algunes coses molt gravaes. Allò va ser una història tragicòmica perquè era un poc surrealista tot el que passava. Dos policies de la *secreta* et porten a comissaria i no saps ben bé per què. I després resulta que era per cantar el dia anterior, diumenge, al cine Artis i perque havíem dit algunes coses, que no era cert, en contra del règim. ¿I com? Perquè jo recorde que la censura en aquella època era prou bèstia i l'havies d'enganyar. Evidentment nosaltres teníem les nostres martingales.

—¿Però va ser un recital especial?

—¿Què va! L'actuació era per a uns alumnes dels Estudios Barreira, de Belles Arts, que no tenien res a veure amb implicacions polítiques. Recaudaven fons per a la fi de carrera. I anàvem nosaltres, els 4Z, i Raimon. El recital fou molt normal i molt bonic. El Raimon se n'aniria el mateix dia cap a Barcelona i no li feren res, i curiosament a nosaltres quatre ens van tancar 72 hores en comissaria, i gràcies a que el Col·legi d'Advocats es va mobilitzar...

—¿I què passà en comissaria?

—Bé, estiguérem incomunicats tot el temps i no paraven de fer-nos preguntes d'allò més absurdes com ¿què fèiem amb els diners de l'actuació? ¿si eren destinats al Partit Comunista?... Jo ja sabia un poc de què anava, perquè ja m'havien tancat anteriorment per alguna manifestació d'estudiants. I deien que havíem llegit un manifest en contra del règim. I també deien que havíem cantat cançons anticlericals, supose que pensant en *Les beates*. Però curiosament aquesta cançó jo ja l'havia passada per censura, amb trampetes clar, perquè recorde que quan la presentava —i en aquella època tot el que volies cantar ho havies de presentar primer— sempre me la denegaven i el que vaig fer va ser canviar-li el títol per “Patatí, patatà” i deixava

la lletra igual. I me la van passar. La censura també era prou innocent.

—*I vosaltres cantàveu contra el règim...*

—Sí, però sempre amb cançons simbòliques i coses d'aquestes, com es podia cantar en aquell temps. Raimon, Llach, nosaltres... Tots fèiem el que podíem.

—*Després d'això vénen un seguit de prohibicions tant de discos com d'actuacions que obliguen el grup a plegar, ¿no?*

—Bé, sí, sí. Cal tenir en compte que el nostre àmbit d'actuacions era les facultats, els actes culturals, els Aplecs... i cada volta que demanàvem el permís corresponent ens el denegaven. I clar, aconseguiren que la gent agafara una mica de por per contractar-nos i que el grup es desanimara. I vam decidir marxar una temporada a Barcelona perquè s'oblidaren de nosaltres, però allí també estava fotuda la situació. Va ser la pitjor època de la cançó, pel que fa a problemes. Damunt, no tots els 4Z estàvem ideològicament d'acord.

—*I decideixes marxar a París i canviar d'aires...*

—Sí, d'alguna manera, però sense deixar de compondre, a voltes per a altres. Allí vaig començar estudis de cinematografia i escenografia. Jo a València havia estudiat aparellador —no m'agradava i ho vaig deixar—, i després Arts i Oficis i Decoració. M'interessava tot aquest camp i ací no es podia aprendre res. Quan vaig tornar, vaig entrar de creatiu en una agència de publicitat.

—*A València també vas fer Filosofia...*

—Sí, però només per estar en contacte amb l'ambient polític i de contestació. Allí conec Raimon, Manuel Ardit, Alfons Cucó, els quals m'animaren perquè cantara en valencià. Cosa que jo ja tenia intenció de fer, perque fins aquell moment cantàvem en castellà, o en italià, o en francès, o en anglès, i vam anar incloent poquet a poquet temes nostres o d'altres en valencià.

—*Anem, doncs, a pams. Els 4Z, real-*

ment, eren els Cuatro Zeta, ¿no?

—Sí, sí. El grup es va formar entre uns quants amics de la facultat l'any 1962. La majoria dels companys pertanyien a la burgesia mitjana, érem del mateix barri i en aquella època el que ens agradava era la cançó italiana: Renato Carosone, Marino Marini. Actuàvem tots els diumenges als baixos del Club Universitari, i recorde que cobràvem 40 duros. Crec que eixíem a 35 ptes. Era també el moment que començava a entrar per ací l'ona francesa: Bécaud, Brel, Trenet... Però sempre fórem un grup atípic perquè encara que actuàvem perquè la gent ballara i s'ho passara bé, sempre hi clavàvem algunes còses de tipus *Et maintenant* quan encara no havia arribat ací i resultava curiós l'acceptació, perquè trencava amb el típic repertori d'un grup de ball.

—¿I això de 4Z?

—No té cap sentit. L'única relació és perquè érem quatre, encara que no sempre els mateixos. I hem mantingut el nom tots aquests anys més que res per romànticisme.

—*Tu eres sempre el vocalista i també arribares a tocar la guitarra baixa. Escolta, ¿i la nova cançó del moment, la seguies? ¿T'interessava?*

—Sí, sí. Tots coneixíem la trajectòria de Raimon, ens trobàvem sovint, a casa Pedro, a les tasques... I ahí cadascú cantava el que podia. Vull dir que el mateix Raimon et cantava ara *Al vent* i després es marcava una *ranxera*. Era el món un poquet bohemi o existencialista d'aquella València. El Raimon, un gran amic, va ser qui ens va introduir en la nova cançó.

—¿Com entreu en contacte amb els Setze Jutges?

—Per mitjà de Raimon i Cucó, Edigsa es va posar en contacte amb els 4Z perquè els interessava un grup de València i que fóra una miqueta conegut a la ciutat. I ràpidament ja gravàrem el primer disc, un EP que, per cert, incloïa *Al vent*.

Lluís Miquel sosté el seu primer disc, entre la resta de treballs amb els 4Z i amb la Patxinguer Z.

PRATS I CAMPS

—¿A partir del primer disc, treballau més al Principat que al País Valencià?

—No, el que passa és que en aquell moment l'editora i els Setze Jutges estaven molt organitzats. Era una autèntica empresa sense plantejaments comercials, almenys fins a l'arribada de Serrat. Eixírem a Suïssa, a Portugal... I de tant en tant, cada tres mesos, se n'anàvem a un lloc i estàvem una setmana fent una minigira, encara que després vaig tornar a València sense un duro. Era un poc en pla *catacumbes*: de la casa de la cultura al saló parroquial i així. Com que no t'ho plantejaves per viure... La veritat és que en aquella època jo mai em vaig plantejar el futur amb la cançó. Recorde que solia acudir als recitals la burgesia catalana: Pujol... Hi havia un ambient molt bonic. Eren recitals molt heterogenis. Cantàvem junts, per exemple, amb l'Espinàs, Queta i Teo o el Pi de la Serra, que, per cert, ha estat sempre una de les meues debilitats.

—I discogràficament, ¿vau fer diners?

—No, ni un duro. I no parle dels quatre discos d'Edigsa. Mai he guanyat un duro amb els discos. Tinc entès que es van vendre, però és que la gent comprava els discos per militància.

—I les teues actuacions en solitari, ¿eren diferents a les dels 4Z?

—Sí. Van ser poques, però. Ho feia a cafès concert i locals així. Cantava alguna cançó meua, temes de Boris Vian, i tocava la guitarra o m'acompanyava amb un pianista. També participava en espectacles curts de teatre, on actuava i cantava un parell de cançons, al Micalet, al Club Universitari, al Cafè Teatre...

—¿Què li deus a la cançó francesa?

—Jo li dec més a Brel que a la cançó francesa, però no sóc mitòman. Pense que cadascú té un espill que se'l mira i diu: això és el que m'agradaria fer a mi. Amb ell vaig reconèixer que servisc més per a interpretar que per a fer cançons. Brel era un monstre. I actuant, una bèstia. Tenia un atractiu brutal sobre el públic.

—Tu preparaves un *elapé* exclusivament sobre Brel. ¿Com està això?

—Sí, tenia en projecte fer-ne un exclusivament de Brel, i encara tinc la intenció de dur-ho avant. No ho descarte, encara que primer vull traure un disc de Lluís Miquel i 4Z, que ja em fa ganes. Jo pense que Brel continua sent un gran desconegut. La gent coneix les cançons que s'han fet famoses, *Ne me quite pas* i coses així, que són fantàstiques; però hi ha un fum de temes tan increïbles com aquests. De totes maneres, en la meua curteta discografia sempre he clavat cançons d'ell. Potser això m'ha fet que no insistira especialment en el monogràfic. Jo tinc pràcticament tota l'obra musical de Brel traduïda, i una bona part adaptada al nostre context per a cantar-la jo. Evidentment no em puc comparar pel que fa a interpretació. Ell no diré que era fred, però era una màquina perfecta, en el sentit nòrdic de saber exactament tot el que feia, i jo normalment improvise. Sóc més mediterrani.

Lluís Miquel a Alzira, en un dels seus darrers recitals d'aquest estiu, dins l'espectacle Quart Creixent.

PRATS I CAMPS

—*Provencs d'una generació de cantautors, però sovint has preferit lletres d'altres...*

—Sí, sí. Jo reconec les meues limitacions i sé el que em costa fer una lletra, igual sis mesos que un any. Mai he tingut complex de cantautor. Tampoc no sóc músic de carrera, només tinc sentit musical.

—*El parèntesi que parlàvem abans, del 1969 al 1975... ¿com el vas portar?*

—Vaig passar molts problemes econòmics. Em vaig casar i feia de realitzador dels partits de futbol del València. Això em permet de comprar-me una càmera de cine, una moviola, després un talleret... I vaig montar una utopia, Novimag, per fer cine ací. Ajude el que puc la gent que feia o volia fer cinema independent (Gassent, Seguí, Gandia...). Havia de sobreviure com fóra. ¡I el futbol mai m'ha agradat!

—*I amb la transició i el boom de la cançó et tornes a animar i refàs el grup.*

—Sí. Treballava aleshores de dissenyador gràfic i ja no podia aguantar més. Vaig contactar amb antics membres i ho deixo tot, i a l'abril del 1976 ens presentem. Ja com a Lluís Miquel i els 4Z. Fitxem amb EMI per mig de Joan Molas i ràpidament gravem el primer elapé i vam tenir molta activitat fins a començament dels vuitanta.

—*Més tard fundes el segell discogràfic Ànec i el Col·lectiu de Cançó, on éreu tots. Però fa temps que la cançó no sura. ¿No creus que el públic que ara no la segueix és perquè ha decidit que no té qualitat?*

—El problema és més de difusió i de

mitjans de comunicació. Jo crec que en aquests moments la cançó està fent la millor música de tota la seua història. Hi ha gent com Palmero o Amèric que ho indiquen. La cançó ací ha estat castigadora. Als recitals dels setanta cantava qualsevol i es feien uns aplecs interminables. I la gent anava per uns altres motius, per reunir-se, cridar i traure les banderes. I damunt era debades i el costum ha fet mal.

—*¿La solució passa per una part de col·laboració institucional?*

—Es que és necessària. I personalment pense, i sé que tots no estan d'acord, que la cançó té un entorn natural. I que allò dels setanta va ser un boom antinatural. La cançó no és per a una plaça de bous, encara que Llach o Serrat les omplin. Crec que el seu entorn és un teatret, una cava, per a un públic de 500, 300 o 100 persones. I en tots els països és així. A París, ara mateix, canta Moustaki a locals on no van més de 150 persones. El mateix Serrat és molt més feliç cantant al Principal que en un estadi. Jo proposaria a la gent de la cançó de tornar a les catacumbes. I partir de zero.

—*La Patxinguera Z i El Virgo de Visenteta tenen moltes coses en comú.*

—Sí, la Patxinguera és la vena còmicomusical que m'acompanya i que va nàixer quasi de broma, i *El Virgo* ha estat una aventura arriscada. Jo tenia ganes de fer teatre musical. Dic teatre i no revista. Ho vam treballar amb Casimir Gandia i ha eixit açò que podria ser el primer pas. Ara l'espectacle està rodant i funciona bé.

—*Els estudis de gravació Tabalet que vas muntar també van ser els primers a*

fer doblatge a València, i els primers per a la Televisió Valenciana. ¿Què et sembla el que diu Amadeu Fabregat (que els doblatges a València són dolents) per a justificar les pel·lícules en castellà?

—Crec que és injust. Ací no hi ha hagut mai tradició de doblatge, com hi ha hagut a Madrid o Barcelona. I ara hi ha treballs molt dignes a València i no es pot mesurar audiència amb doblatge. I estic, en part, d'acord amb Amadeu, perquè hi ha doblatges que no estan bé o que no han estat bé; però que potser pertanyen a la primera etapa, quan la TVV encara no funcionava, i que ara sonen mal perquè estem acostumats a uns doblatges millors. Però això passa també en els mateixos programes de la TVV, els dels començaments a voltes no es podien sentir i els últims estan més presentables i bastant millor.

—*Fa més d'un any que no dobleu en català. ¿Com us afecta això?*

—Bé, el món tampoc no s'acaba en la Televisió Valenciana. Ens hem obert a altres mercats, com la Televisió Espanyola o el cine porno. Que, per cert, ha vingut molt bé a València, perquè ha estat la primera escola real que hem tingut per aprendre a doblar, ja que els actors són els mateixos que fan altres coses. És un sistema de doblatge molt divertit, no hi ha pràcticament guió i es tradueix normalment de pantalla. Per exemple, del 30.42.24 al 5.46 gemecs i llepades. ¡I au! I damunt el seu públic no sol fixar-se si han vocalitzat bé.

Jesús Prats